

УДК 159.91
ББК 88.3

К 49

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту психології
ім. Г.С.Костюка НАПН України (Протокол №2 від 4.02. 2013 р.)*

Рецензенти:

С.Д.Максименко, академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор;

О.М.Кокун, доктор психологічних наук, професор.

Клименко В.В.

К 49 **Психофізіологічні механізми праксису людини: монографія / В.В.Клименко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 640 с.**

ISBN 978-966-194-146-4

Монографія розкриває психофізіологію праксису людини: продуктивність її дій змінюється в шкалі: від 0 – апраксія, до стану натхнення у творчості – максимуму; *механізми психічного відображення: чуттєво-інтуїтивні* – образ, почуття, думка; *дискурсивно-логічні* – слово, поняття, символ і синтезовані їх сенси у тексти; *проектування образів майбутнього*: сучасного, віддаленого і перспективного; *механізми психомоторного втілення задуму*: думок, почуттів та образів – когнітивних структур у матеріальні конструкції.

Розглядаються засоби і живі пристрої праксису: *мислення* – відображення невідчутного; *почуття* – оцінка предметів і явищ та рішення діяти так, а не інакше; *уява* – утворення образу неіснуючого; *психомоторика* – засіб праксису та *енергопотенціал* – системна якість психічного стану людини, описана типологія людей, здатних до творчої, гарної та рутинної роботи; особливості процесів відкриття, винаходів та створення художніх образів.

Виявлені наслідки негативних впливів соціуму і довкілля на визрівання психофізіологічних механізмів праксису людини, способи запобігання порушень, відновлення його функцій, зміцнення механізмів відображення, проектування образів та психомоторного втілення задуму та підвищення продуктивності роботи.

Адресована психологам, магістрам, аспірантам, соціальним педагогам та всім, хто цікавиться психологічними проблемами відновлення й розвитку потенціалів творчої роботи.

ISBN 978-966-194-146-4

© Клименко В.В., 2013

© Видавничий Дім «Слово», 2013

Зміст

ВСТУП.....	4
ЧАСТИНА ПЕРША	
Механізми психічного відображення.....	11
Праксис людини – її дійсне буття.....	11
Я – ество людини.....	13
Праксис – механізм обміну енергії та інформації.....	23
За межею трансцендентного – не-Я.....	29
Розбіжності механізмів роботи й творчості.....	34
Потенції психічних механізмів.....	38
Механізми ростових рухів – тропізми.....	40
Механізми внутрішнього чуття – інстинкти.....	53
Навички – штучні функціональні механізми.....	57
Інтелект – механізм раціонального відображення.....	66
Механізм обміну енергією з не-Я.....	72
Гене́за психічних механізмів. Ознаки розвитку.....	93
Морфогенез ества.....	101
Епістемогенез.....	103
Психогенез.....	105
Креатіогенез.....	118
Психічне відображення: від образу до символу.....	120
ЧАСТИНА ДРУГА	
Проектування образу майбутнього.....	129
Процеси мислення – відкриття невідчутного.....	130
Задача – виклик мисленню.....	137
Усвідомлення задачі – початок мислення.....	142
Думка – шлях з дискомфорту.....	143

Думка – засіб мислення.....	147
Вимикачі мислення.....	149
Думка-схема і мірка дії людини.....	152
Почуття – процеси оцінки предмета.....	156
Почуття – потік енергії та інформації.....	157
Почуття – єдність протилежних змістів.....	159
Функції почуттів.....	182
Перманентні стани почуттів.....	184
Катарсис – відновлення почуття гармонії.....	187
Мовні скарбниці почуттів.....	188
Хвилі енергії: від піднесення до страху.....	190
Катарсис і амбівалентність почуттів.....	193
Катарсис астенічними почуттями.....	194
Перетворення дискурсу на почуття.....	197
Катарсис і «руйнування» стереотипів.....	200
Комедія – метаморфози вдаваного на ніщо.....	207
Трагедія – гартування психе страхом і стражданнями.....	214
Двоїстість функції почуттів гармонії.....	220
Спільна дія і взаємини людей.....	221
Уява – процеси створення неіснуючого.....	224
Уява – механізм руйнування стереотипів.....	224
Уява, сенсорна сфера та інтуїція.....	229
Знаряддя чуттєвого відкриття.....	232
Перетворення послідовного образу.....	236
Створення інформації в сенсорній сфері.....	242
Виявлення образу з розпорошених елементів.....	243
Критичність у трансформації образів і почуттів.....	246
Уява та мислення й норми розвитку.....	261
Почуття гармонії – засіб інтуїції.....	263
Енергопотенціал – здатність до дії. Поняття «енергія».....	266
Енергопотенціал – здатність до дії.....	267
Базовий енергопотенціал людини – задаток природи.....	268
Оперативна енергія.....	269
Енергопотенціал і здоров'я людини.....	275
«Шагренева шкіра» і «Фенікс».....	278
Психомоторика – орган людини.....	282
Єдність думки і живого руху.....	283

Думка – засіб мислення.....	147
Вимикачі мислення.....	149
Думка-схема і мірка дії людини.....	152
Почуття – процеси оцінки предмета.....	156
Почуття – потік енергії та інформації.....	157
Функції почуттів.....	159
Перманентні стани почуттів.....	182
Катарсис – відновлення почуття гармонії.....	184
Мовні скарбниці почуттів.....	187
Хвилі енергії: від піднесення до страху.....	188
Катарсис і амбівалентність почуттів.....	190
Катарсис астеничними почуттями.....	193
Перетворення дискурсу на почуття.....	194
Катарсис і «руйнування» стереотипів.....	197
Комедія – метаморфози вдаваного на ніщо.....	200
Трагедія – гартування психе страхом і стражданнями.....	207
Двоїстість функції почуттів гармонії.....	214
Спільна дія і взаємини людей.....	220
Уява – процеси створення неіснуючого.....	221
Уява – механізм руйнування стереотипів.....	224
Уява, сенсорна сфера та інтуїція.....	224
Знаряддя чуттєвого відкриття.....	229
Перетворення послідовного образу.....	232
Створення інформації в сенсорній сфері.....	236
Виявлення образу з розпорошених елементів.....	242
Критичність у трансформації образів і почуттів.....	243
Уява та мислення й норми розвитку.....	246
Почуття гармонії – засіб інтуїції.....	261
Енергопотенціал – здатність до дії. Поняття «енергія».....	263
Енергопотенціал – здатність до дії.....	266
Базовий енергопотенціал людини – задаток природи.....	267
Оперативна енергія.....	268
Енергопотенціал і здоров'я людини.....	269
«Шагренева шкіра» і «Фенікс».....	275
Психомоторика – орган людини.....	278
Єдність думки і живого руху.....	282
	283

Універсальність психомоторики.....	287
Будова психомоторики.....	289
Будова психомоторної дії.....	293
Період підготовки дії.....	295
Види регуляції живих рухів і дій.....	303
Порівняння, оцінки та судження – діалоги в дії.....	306
Функції дії. Дія – мікроетап розвитку.....	310
Дія – засіб розвитку.....	312
Дія – естетичне явище і атлетика.....	314
Дія і тілесні блага.....	315
Дія – засіб дозвілля.....	317
Механізми регуляції психомоторної дії. Регулятори психомоторики.....	318
Регуляція рухів почуваннями.....	322
Регуляція рухів предметом.....	324
Регуляція рухів образом.....	326
Регуляція дії думкою.....	330
Регуляція дій символом.....	333
Критичність психофізіологічного відображення.....	336
Гармонійний стан механізму творчості.....	340
Дводіючий механізм праксису.....	349
Одnodіючий механізм праксису.....	354
Перед нездоланною стіною трансцендентного.....	356
Стан механізму праксису – тип людини. Сфери екзистенції людини.....	359
Мудрець – прониклива у сутність буття людина.....	367
Геній – плідна людина.....	372
Талант – митець вирішати задачі.....	382
Дилетант усюди відчуває задачі.....	386
Ерудит – багатознавець.....	390
Виконавець здатний до рутинної роботи.....	396
Людина з настановами на руйнування.....	402

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Психомоторне втілення замислу.....	415
Здатності мислячого тіла людини.....	415
Потенції творчості – від батьків?.....	417

Народження тесту й проблеми творця.....	417
Талант завжди проб'ється?.....	422
Випробування механізму праксису.....	428
Виміряти – не значить узнати?.....	435
Пояснення – відкриття сутності речей.....	439
Як виміряти себе?.....	446
Психічні стани: межі напруження.....	450
Мислення й психомоторика та почуття простору.....	452
Технологія випробування.....	453
Мислення й почуття гармонії.....	465
Дві півкулі мозку – два образи в одному.....	466
Робота почуттів гармонії.....	470
Почерк – пробний камінь сили психе.....	473
Відновлення гармонії рухів.....	488
Психомоторний перенос у праксисі.....	491
Правша. Шульга. Дворукий.....	493
Стани розвитку почуття «золотого перерізу».	
Зовнішня гармонія породжує внутрішню.....	506
Образ-код золотого перерізу – відновлювач гармонії.....	520
Почуття гармонії – вимірювальний прилад.....	521
Психічний резонанс.....	528
Механізми обміну енергії та інформації.....	530
Здатності до нагромадження енергії та інформації.....	539
Виснажувачі потенціалу творчості.	
Гармонія – ідеал механізму праксису.....	545
Заглянемо у святці.....	546
Обмеження органів чуттів.....	547
Обмеження помилковими образами.....	550
Учитель очима вчителя.....	554
Аналоги роботи з учнями.....	556
Обмеження змістом буденної свідомості.....	560
Обмеження догматами науки.....	563
Сповивання енергопотенціалу.....	567
Уплутування психомоторики.....	571
Гальмування мислення й думки.....	575
Затуманення почуттів.....	578
Сповивання уяви та інтуїції.....	585